

Vráťme sa dopredu: Krehká identita

Diana Kmeťová Miškovičová

Väčšina obyvateľov Slovenska vníma Handlovú len ako banské mesto. Mnohí si dokonca myslia, že tu baníctvo existovalo od nepamäti a mesto zakladali práve kvôli baniam.¹ Minulý režim veľmi dôkladne vymazal pôvodnú podobu Handlovej, dokonca aj medzi samotnými obyvateľmi mesta. Neustále posilňovanie identity baníctva spôsobilo, že naozaj takmer každý mesto vníma cez filter „tradičného“ baníctva. Skoro šesťstoročná história nemeckého obyvateľstva, ktoré toto mesto zakladalo a žilo v ňom pred „baníctvom“, zostala zabudnutá. Rovnako zabudnutá a potlačená bola rozmanitosť, ktorá vznikla vďaka príchodu banských robotníkov a ich rodín z celej vtedajšej monarchie a neskôr, po skončení druhej svetovej vojny, príchodom repatriantov z južných oblastí. Baníctvo sa stalo umelou a, ako v súčasnosti čas ukázal, veľmi krehkou identitou Handlovej.

Potrebu takých projektov, akým je projekt Vráťme sa dopredu, pochopíme, ak si uvedomíme skutočnosť, že „noví“ obyvatelia² mesta udržiavali pevné kontakty s miestami, kde sa narodili, vyrastali, kde mali časti rodiny. Ako si teda mohli vybudovať vzťah k miestu, kde „len“ pracovali?! Mnohí tu ani neplánovali zotrvať nastálo a chceli sa vrátiť. Všetci si uvedomujeme, že práve pocit domova motivuje ľudí k tomu, aby ho vylepšovali, rozvíjali, starali sa oň a chránili ho. Ak tento pocit neexistuje, je prerušený alebo „umelo“ prenesený, napríklad na myšlienku baníctva, ako môžeme očakávať, že budú ľudia takéto miesto považovať za domov a nielen za prechodné bydlisko? Ako môžeme očakávať, že budú ochotní vynaložiť úsilie na jeho rozvoj? Z tohto dôvodu je veľmi dôležité budovať nové a hlbšie väzby, ktoré už nebudú jednostranné – banícke, ale budú sa viazať k samotnému mestu, jeho architektúre, prírode, histórii a kultúrnej rozmanitosti.

Mgr. Diana Kmeťová Miškovičová
SNM-Múzeum Bojnice
Zámok a okolie 1, 972 01 Bojnice
E-mail: miskovicova@bojnicecastle.sk

1 Handlová bola založená v roku 1367 (niekedy sa mylne uvádza rok 1376) ako poľnohospodárska obec, pričom nálezisko uhlia bolo známe len od 18. storočia a banský závod začal svoju činnosť až v roku 1909.

2 Väčšina nemeckého obyvateľstva bola po skončení druhej svetovej vojny násilne odsunutá do Nemecka a do ich prázdnych obydli sa prisťahovali banskí robotníci a neskôr repatrianti. Nemeckí vystáňovalci stále považujú Handlovú za svoj domov a po Nežnej revolúcii sa sem aj so svojimi potomkami pravidelne vracajú.

Autorka je historička a dokumentátorka SNM-Múzeum Bojnice. Text napísala na vyžiadanie k ozrejmieniu dôležitosti projektu HAIKONY handlovského autora Akad. arch. Rastislava Nemca.

